

Jak jsme chtěli bydlet

Michal Kohout

FAKULTA
ARCHITEKTURY
ČVUT V PRAZE

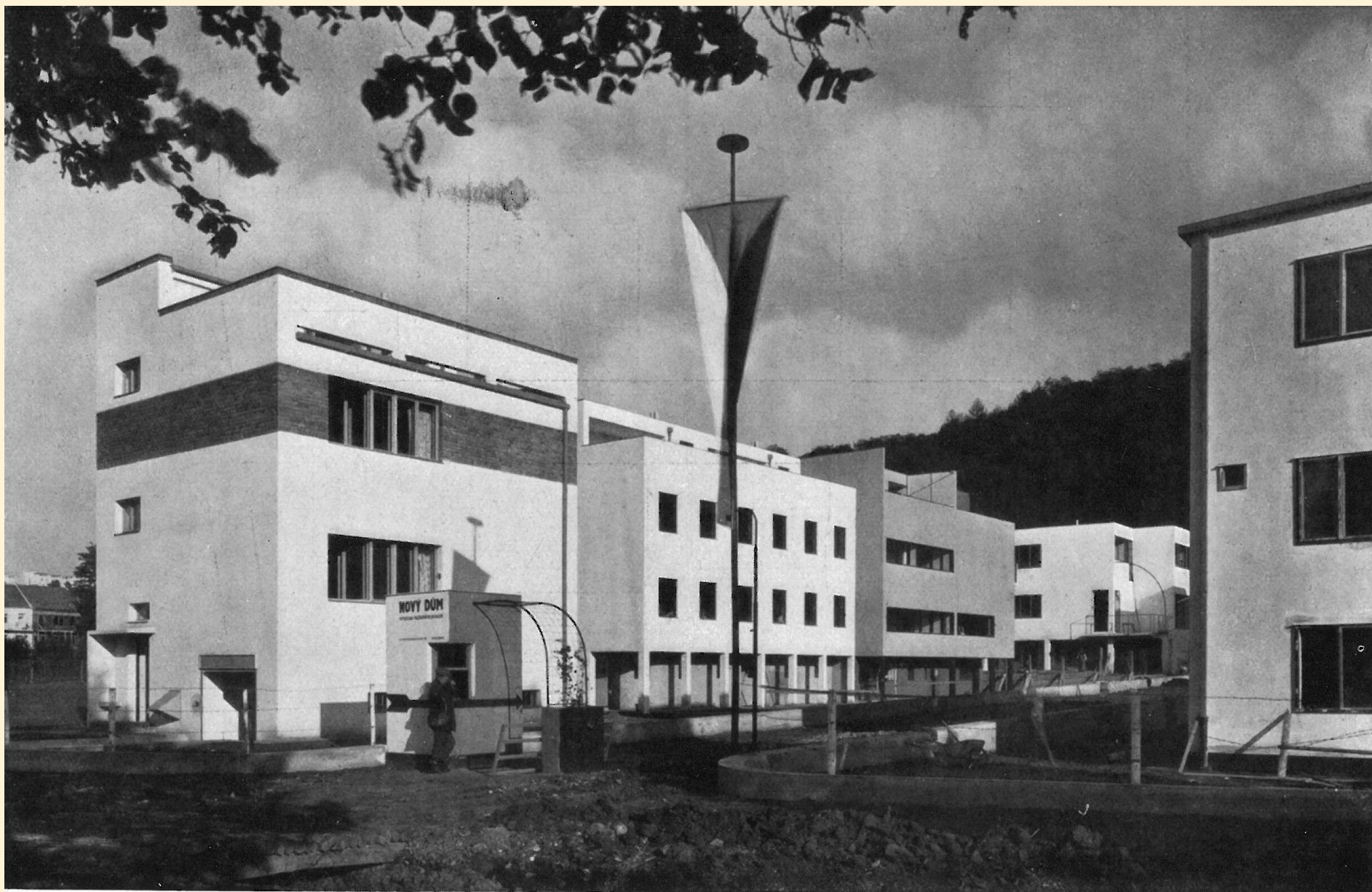
BYTOVÁ POLITIKA ČESKOSLOVENSKA 1918 — 1938

GALERIE
JAROSLAVA
FRAGNERA
18/10 -
18/11
2018

KONFERENCE 18. 7. 2018

MMR, AKADEMIE VEŘEJNÉHO INVESTOVÁNÍ

Bytová politika ČSR - úspěšný příběh

Výchozí stav

- Struktuální problémy
- Poválečný stav
- Hospodářské a národnostní poměry

Budování sociálního státu

Josef Polášek: ul. Skácelova, Brno-Královo Pole

Komplexní přístup k problematice bydlení

- podpora veřejné, soukromé i družstevní výstavby**
- pozemková politika**
- experiment**
- výzkum atd.**

***Jindřich Freiwald a Jaroslav Böhm:
hornická kolonie v Duchcově, 1922–1924***

Témata

- **Československá státní politika bydlení**
- **Městské sociální bydlení**
- **Bytové družstevnictví**
- **Kolektivní domy**
- **Soukromé nájemní bydlení**
- **Experiment v meziválečné výstavbě**
- **Expertí o bydlení**
- **Firemní výstavba bydlení**
- **Zprůmyslnění bytové výstavby**
- **Bytová nouze**

**Autoři: J. POTŮČEK, L. VALDHANSOVÁ, I. WAHLA,
H. GUZIK, D. ČERNOUŠKOVÁ, J. CHATRNÝ,
K. ELIÁŠOVÁ, E. NOVOTNÁ**

— JAKUB POTŮČEK —

Československá státní politika bydlení

Mezi cílevědomostí
a náhodou

Raná 20. léta

- zákon o zabírání bytů 1919
- regulace nájemného
- ustanovení Československého bytového fondu 1919
- zákon o vyvlastňování pozemků 1919
- zákon o podpoře stavebního ruchu 1919

VYHLÁŠKA MINISTERSTVA FINANČÍ O $4\frac{1}{2}$ PROCENTNÍ STÁTNÍ PREMIOVÉ PŮJČCE REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ.

Vláda byla zmocněna finančním zákonem pro rok 1920, aby opatřila úvěrními operacemi úhradu pro výdaje státními příjmy neuhrazené, a zákonem ze dne 6. února 1920, čís. 85. Sbír. zák. a nař., aby zařídila veřejné upisování státní premiové půjčky.

Ministerstvo financí zve tudíž z nařízení vlády k účasti na upisování této půjčky, která se bude konati OD 26. ÚNORA 1920 AŽ DO 12. HOD. POLEDNÍ 31. BŘEZNA 1920, za těchto podmínek:

Cena upisovací činí za každých

KČ. 100.— JMENOVITÉ HODNOTY PŮJČKY KČ. 99.—.

Dlužní úpisý budou zníti na doručitele a budou úrokovány

$4\frac{1}{2}$ ZE STA

ročně v půlletních proslých lhůtách vždy dne 1. února a 1. srpna každého roku, počínaje rokem 1921; upisovatelé přísluší náhrada

$4\frac{1}{2}\frac{0}{0}$ ÚROKŮ

ode dne splacení do 1. srpna 1920.

Ke každému dlužnímu úpisu bude prozatím připojeno 40 půlročních kuponů s talonem. Po 20 letech budou talony nesplacených dlužních úpisů vyměněny za nové kuponové archy.

DLUŽNÍ ÚPISY BUDOU VYDÁNY PO 100.—, 500.—, 1.000.—, 5.000.—, 10.000.—
A 50.000.— KČ.

Každý úpis je opatřen snímky podpisů ministra financí a předsedy nejvyššího účetního kontrolního úřadu. Úhrn půjčky bude určen dle výsledku upisování.

Půjčka bude splacena do konce roku 1960 tím způsobem, že dlužní úpisý budou SLOSOVÁNY V 35 LETECH A TO OD 1. ÚNORA 1926 DO KONCE ROKU 1960. Celá půjčka bude rozdělena dle vydaných úpisů v 70, pokud možno stejných částí (serií), z nichž každá bude slosována půlročními tahy způsobem vyznačeným na dlužních úpisech. Vylosované serie budou vyhlášeny v úředních listech.

Za každý úpis z vylosované serie bude vyplacena doručiteli jmenovitá částka úpisu zároveň

S PRÍPLATKEM (PREMIÍ) JEDNÉ ČTVRTINY

a to za šest týdnů po slosování u plateben, jmenovaných na dlužních úpisech.

Dnem vylosování zaniká povinnost státu vypláceti úroky z dlužních úpisů.

Upisovací cenu jest zaplatiti při přihlášce u upisovny buď hotově v českosl. měně, nebo až do jedné čtvrtiny upsané částky půjčkou Národní Svobody v nominální hodnotě s kuponem splatným 1. VI. t. r. bez náhrady úrokové.

Kdo odevzdá ve lhůtě upisovací u některé upisovny pro účet ústřední státní pokladny půjčku Národní Svobody bez kuponů nepoškozenou v úschovu, vázanou do dne splatnosti, to jest do dne 1. prosince 1922, a úpisé za hotové stejnou částku této premiové půjčky, obdrží v den splatnosti půjčky Národní Svobody výměnou $4\frac{1}{2}\%$ státní premiovou půjčku stejné jmenovité ceny, nahradí-li úrok od 1. srpna 1922.

Den vydávání úpisů, vyhlásí se v úředních listech. O dlužní úpisý jest se přihlásiti tam, kde byly upsány.

Pohledávka z dlužních úpisů promlčuje se za 30 a z kuponů za 6 let po dni splatnosti. — Dlužní úpisý požívají sirotčí jistoty. Budou znamenány na pražské burse. — Tato půjčka jest osvobozena od daně důchodové (rentové).

Přihlášky přijímají všechny peněžní ústavy v území republiky Československé, jakož i hlavní ústav a filiálky Bankovního úřadu ministerstva financí a veškeré platební poštovního úřadu šekového.

V PRAZE, dne 25. února 1920.

MINISTERSTVO FINANČÍ.

**Konjunktura poloviny 20. let
zákon o stavebním ruchu 1927 - 29**

***Jindřich Freiwald, Jaroslav Böhm:
městské bytové domy Na Hradbách, Kolín, 1923–1924.***

Hospodářská krize a její důsledky

- soustředění na malobytovou výstavbu
- zákony o podpoře stavebního ruchu 1936 podpora výstavby bytů s jednou obytnou místností do 24 m² plus další místnosti

Antonín Černý:
domy pro chudé pražské obce v Praze-Břevnově, 1936–1938

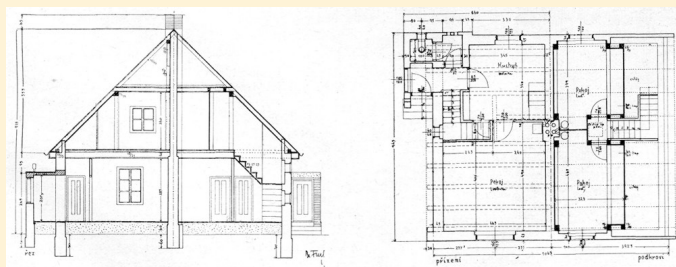
— LUCIE VALDHANSOVÁ, IVAN WAHLA —

Městské sociální bydlení

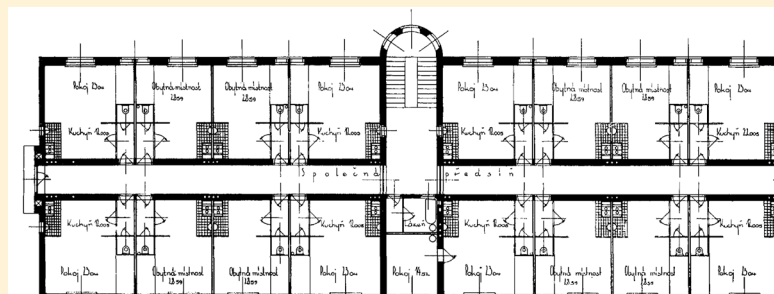
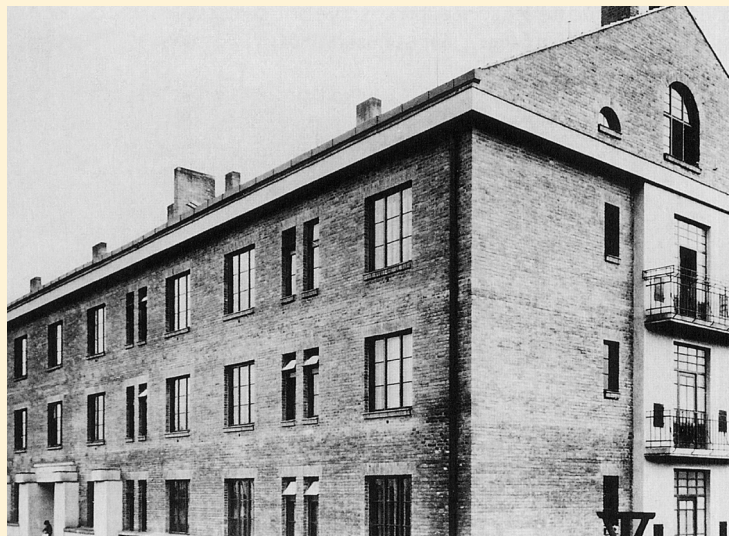
Tvorba brněnského architekta
Josefa Poláška

Stavebníci: města, obecně prospěšné spolky a družstva

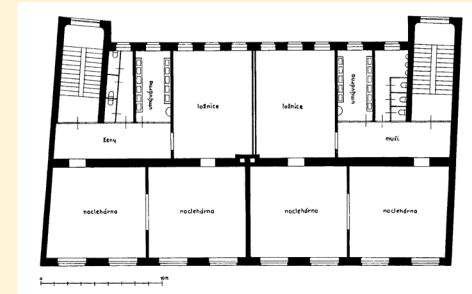
Městské sociální bydlení - hledání formy

Bohuslav Fuchs: městská kolonie rodinných domů, 1923, Dolnopolní ul., Maloměřice, Brno

Jindřich Kumpošt: městský nájemní dům s malými byty, 1922–1923, ul Celní, Brno

Jindřich Kumpošt: městská noclehárna, 1923–1924, ul. Bratislavská, Brno

Raná 30. léta - větší obytné soubory

Josef Polášek: soubor nájemných domů s minimálními byty, 1930–1932, ul. Vranovská, Brně-Zábřevicích

**Josef Polášek: malobytová kolonie města Brna, 1931–1933
ul Skácelova, Brno-Královo Pole**

2. 1/2 30. let - 1000 bytů pro chudé města Brna

**Josef Polášek: domy pro chudé města Brna
1936–1938, ul. Dačického, Brno-Husovice**

**Bedřich Rozehnal: městské nájemné domy s malými byty,
1936–1937, ul. Renneská, Brno**

**Bedřich Rozehnal: městské nájemné domy s malými byty,
1936–1937, ul. Renneská, Brno**

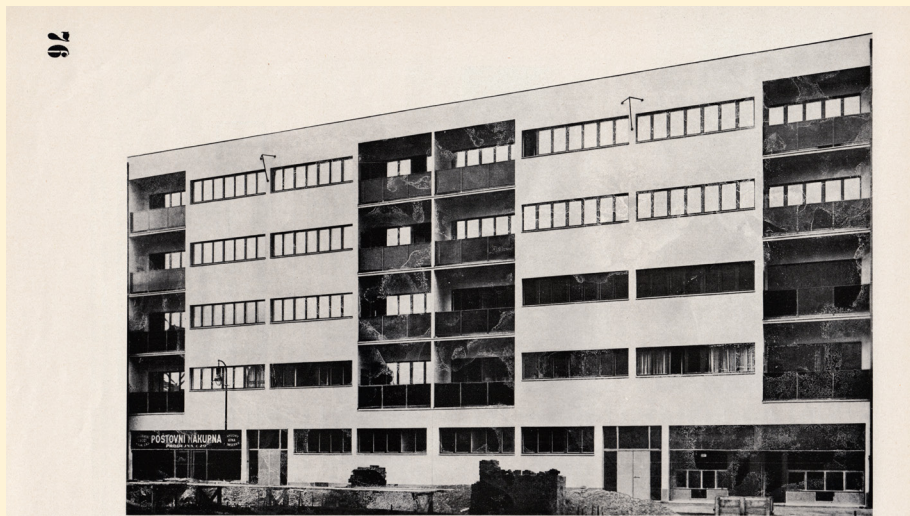
HUBERT GUZIK

Bytové družstevnictví

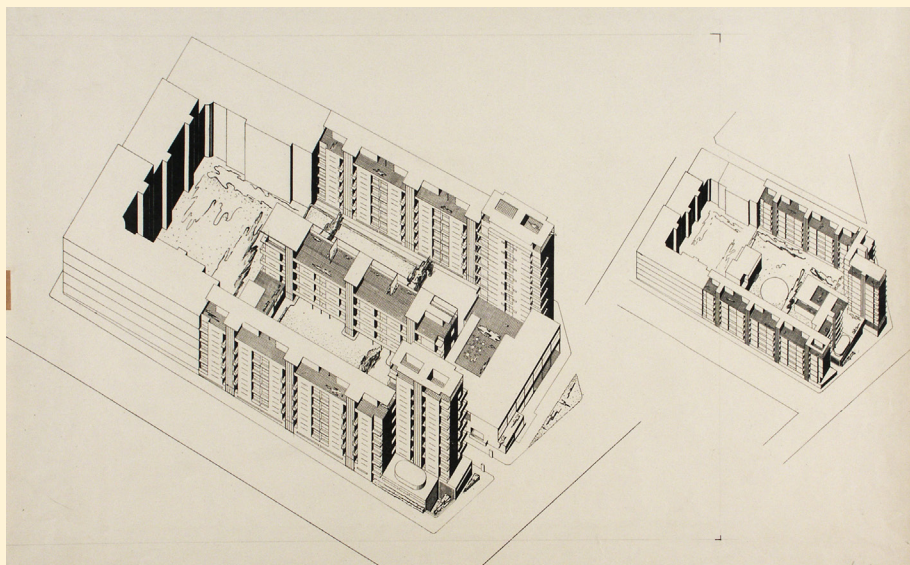
Velké naděje
a nenaplněné ambice

Státní podpora družstevní výstavby

- Politická a národnostní roztržičnost**
- Družstva jako motor technického pokroku - nenaplněné ambice**

Josef Havlíček, Karel Honzík: Družstevní domy v Praze-Pankráci, 1931

Jiří Kroha: návrh ze soutěže na domy s malými byty družstva Včela v Praze-Vršovicích

Otakar Novotný: domovy pro Družstvo pro stavbu učitelských domů v Praze, 1919–1921, Praha-Staré Město

Městské bytové celky

**Friedrich Weinwurm, Ignác Vécsei: obytný soubor
Nová doba, 1932–1942, Bratislava,**

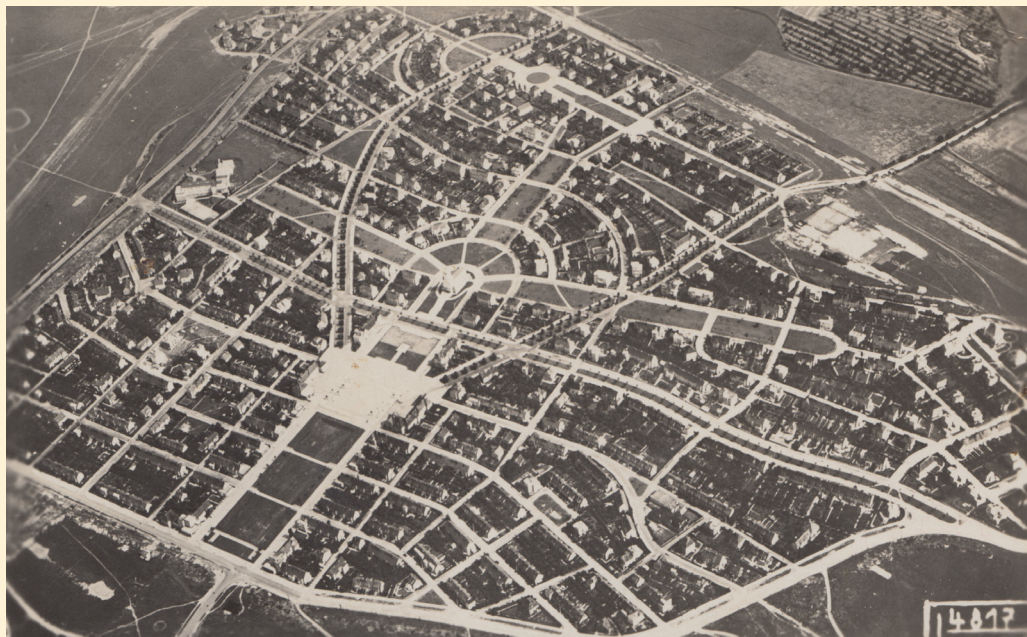
**Josef Polášek: Masarykova kolonie bankovních úředníků
v Košičích**

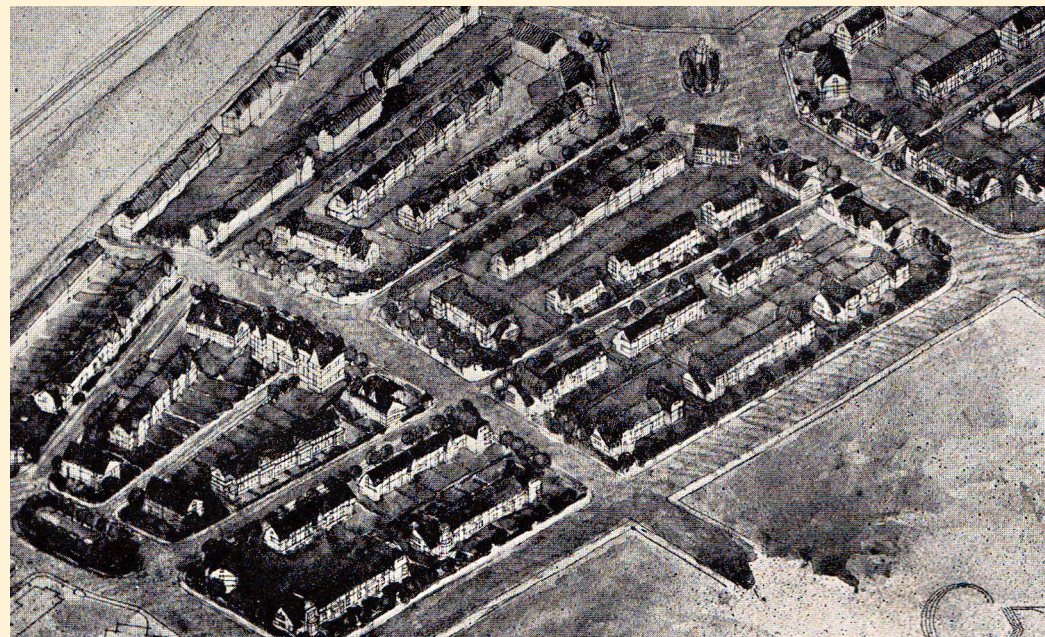
**Friedrich Weinwurm, Ignác Vécsei: obytný soubor
Unitas, 1931–1932, Bratislava**

Výstavba rodinného bydlení - Ořechovka a Spořilov

V roce 1931 existuje 1630 stavebních a bytových družstev

Josef Bertl, Josef Barka: letecký pohled na zahradní město Spořilov, 1925–1927, Praha-Záběhlce,

Jaroslav Vondrák a Jan Šenkýř: Ořechovka, 1919–1929, Praha - Střešovice

Družstevní výstavba městských paláců

Žigo Vavrín Wertheimer: dělnický dům, 1930–1931, Žilina.

Emil Belluš: družstevní domy, 1933–1939, Bratislava

H. Zápal, J. a V. Paškovi, R. Pelc, K. Bubla: soubor družstevních domů U Trojdhody, 1923–1924, Plzeň

HUBERT GUZIK

Kolektivní domy

Liberální a levicové

- Liberální a levicové
- Kolektivní bydlení
- Formy a smysl sdílení

Josef Hlaváček, Vlastimil Lada: Ženské domovy, nová budova, Praha-Smíchov, 1935–1936

Josef Havlíček, Karel Honzík: návrh kolektivního domu pro soutěž družstva Včela v Praze, 1931

— LUCIE VALDHANSOVÁ, IVAN WAHLA —

Soukromé nájemní bydlení

**Brněnská stavební firma
Dvořák a Kuba**

- **Spolupráce veřejného a soukromého sektoru**
- **Podpora legislativní, organizační, finanční, daňová**

**Václav Dvořák: nájemné domy v Brně, 1938–1940,
ul. Kotlářská, Brno**

**Václav Dvořák: nájemné domy v Brně, 1936,
ul. Pekařská, Brno**

— DAGMAR ČERNOUŠKOVÁ, JINDŘICH CHATRŇÝ —

Experiment v meziválečné výstavbě

Kolonie Nový dům v Brně

PROJEKTANTI:

NAVŠTIVTE
VÝSTAVNÍ KOLONIE
16 RODINNÝCH DOMŮ POD WILSONOVÝM LESEM
 SVAZU ČS. DÍLA ODBOR
 BRNO.
 STAVBY PŘEVEDLI:
 STAVITELÉ
FR. UHERKA & ČENĚK RULLER
 BRNO KIOSK 5 TEL 3410

PROJEKTANTI:

- 1 ARCH. BOHUSLAV FUCHS
- 2 ARCH. J. ŠTĚPÁNEK PRAHA
- 3 ARCH. JAROSLAV GRUNT
- 4 PROF. ING. ARCH. J. KROHA
- 5 ARCH. HUGO FOLTÝN
- 6 ARCH. MIROSLAV PUTNA
- 7 ARCH. JAN VÍŠEK
- 8 PROF. ING. ARCH. J. SYŘIŠTĚ
- 9 ARCH. ARNOŠT WIESNER

KOLONIE
 SPOJENÍ AUTOBUSY
 VÝSTAVA
 ŽABOVŘESKÝ
 KR. POLE
 NAM. SVOBODY
 VÝSTAVIŠTĚ

HUBERT GUZIK

Experti o bydlení

Mezinárodní bytový kongres
v Praze

KLÁRA ELIÁŠOVÁ

Firemní výstavba bydlení

Fenomén Bata

- Vztah bydlení a práce
- Fenomén Baťa

DOMÁCÍ ŘÁD

v domcích firmy Baťa a. s.

Právo na používání bytu je nedělitelnou částí služebního poměru zaměstnance vůči závodům. Zrušením služebního poměru zaniká právo na používání bytu. Podnájemníci mohou být přijati jen na písemné svolení ubytovacího oddělení, které může bez udání důvodů toto svolení odeprti.

POVINNOSTI UZIVATELU BYTU:

1. Obytné místnosti, chodby a vnější části domků udržovati v úplném pořádku a naprosté čistotě. Byty denně provětrati.
2. Chodby a schodiště čistiti nejméně jednou týdně. Okna na chodbách a záchodech umývati střídavě aspoň jednou měsíčně.
3. Zahradky, pokud jsou částmi bytů, řádně obdělávati, stromky ošetřovati a v případě sucha zalévat, na pozdím natřítí kmeny stromů vápnem.
4. Užívá-li prádelnu více obyvatelů domu, dohodnou se vzájemně o době užívání, případně o tom rozhodne ubytovací oddělení.
5. Pítnou a užitkovou vodou šetřiti a dbáti nařízení, která vydá ubytovací oddělení.
6. Odchod vrchní vody upravit tak, aby neškodila domům a sousedům.
7. Starati se o vymetání komínů. Uhradu platí uživatel bytů.
8. Menší opravy domů i bytů (malby bytů a pod., opravy sporáků, kamen, vrat, oken, dveří a j.) provádějí obyvatelé na svůj účet. Zdráhají-li se tak učiniti, provede potřebné opravy ubytovací oddělení na jejich účet.
9. Na půdách a v pokojích neuschovávati snadno zápalné předměty.
10. Na ulici a na cesty nevylévati splašky a neházeti jakékoli odpadky. Rovněž tak ne do záchodů a výlívek vodovodu.

11. Popel, smetí a jiné odpadky sypati jen do nádob na místech k tomu určených.
12. Rodiny, které chovají nějaká domácí zvířata, mohou pokračovati v chovu jen na písemné povolení ubytovacího oddělení, za podmínek uvedených v tomto povolení.
13. K případným přestavbám vyžadá si uživatel bytu napřed písemné povolení ubytovacího oddělení, i když si přestavbu platí sám.
14. Nechovati zlé psy.
15. Noční klid nerušiti hudbou nebo zpěvem po 22. hodině.
16. Neštípati topivo uvnitř domů.
17. Oznámiti ubytovacímu oddělení:
 - a) každou změnu v rodině (úmrtí, porod atd.)
 - b) každou návštěvu, trvající déle 48 hod. (příchod, odchod)
 - c) každý případ nakažlivé nemoci
 - d) každou, v bytě vzniklou škodu a veškeré vady uvnitř i vně domku.
18. Půjčený nábytek nevyměňovati bez svolení ubytovacího oddělení.
19. Měsíční příspěvek na udržování bytu činí:

K 65.—	za čtyřdomek
K 117.—	za dvojdomek
K 155.—	za jednodomek
K 195.—	za jednodomek s garáží
K 260.—	za velký jednodomek
K 44.—	z garáže samotné

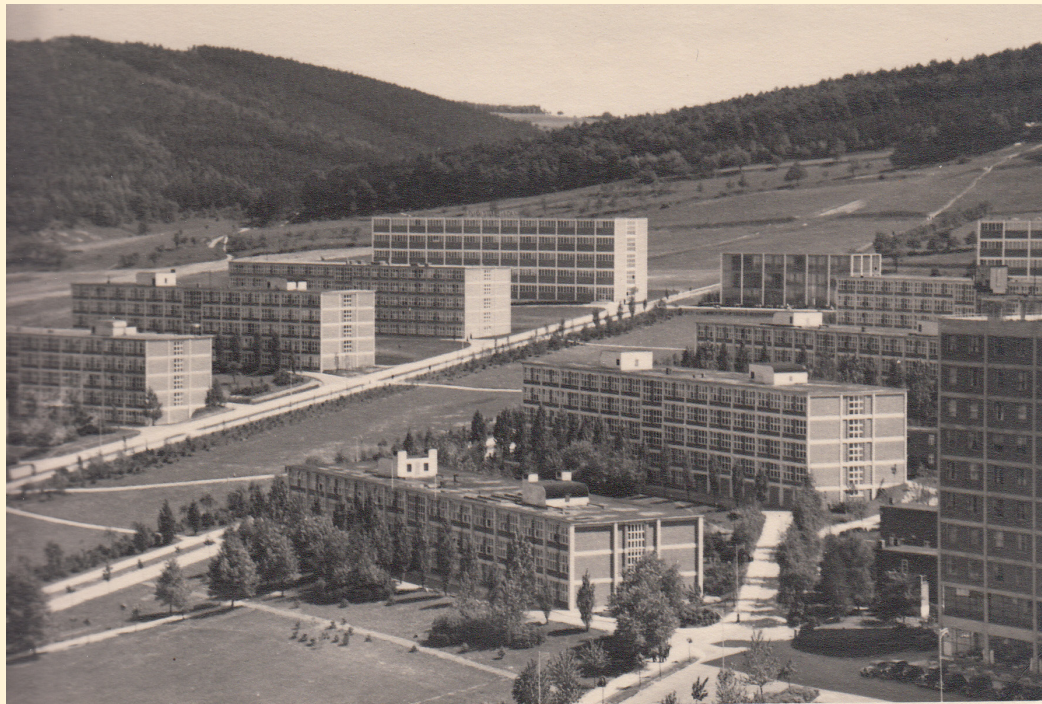
Nedodržení domácího řádu může mít v zájmu zvýšení příspěvku na udržování bytu.

Ubytovací oddělení firmy Baťa a. s.

Tento domácí řád vyvěste v chodbách domků.

(4, 8, 1)

Ve Zlíně dne 1. března 1940.

Studentské internáty, kde vládl velmi přísný denní režim nedatováno, Zlín

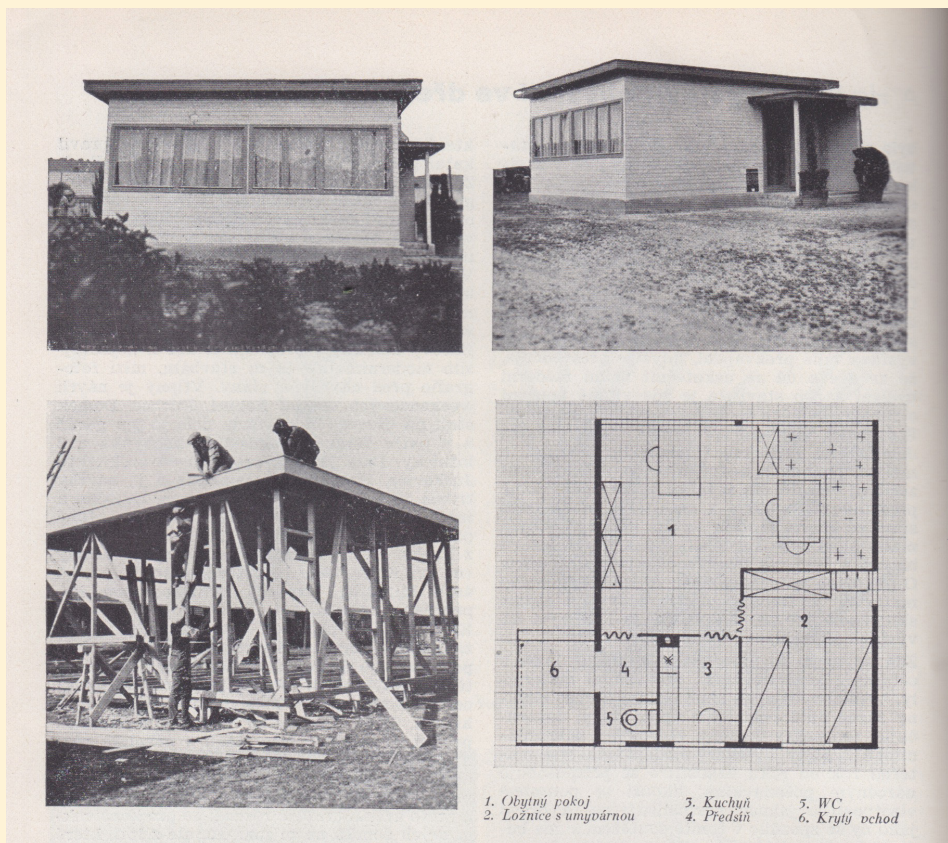
Obytné čtvrti firemních domků firmy Baťa, nedatováno, Zlín

— EVA NOVOTNÁ —

Zprůmyslnění bytové výstavby

**Standardizace, normalizace,
efektivita**

- Racionalizace výstavby v tržním hospodářství
- Založení podmínek pro poválečnou objemovou typizaci

Zdeněk Rossmann: domek na výstavě Bydlení ve dřevě, Bratislava

Rodinný domek s ocelovou kosterou Vítkovických železáren, projekt Lev Krča, Jaroslav Kincl, Stanislav Tobek

— EVA NOVOTNÁ —

Bytová nouze

Bydlení na
společenském
okraji

- **1921 - 31 pražské dělnické rodiny obývají 1 místnost o rozloze 15 - 30 m²**
- **20. leta hrozba živelného rozvoje**
- **Od roku 1924 magistrát povoluje výstavbu nouzových kolonií**
- **Konec 20. let - 7 -10 tisíc obyvatel v koloniích**
V roce 1937 - 25 tisíc obyvatel v koloniích

Bydlení jako manifestace sociální soudržnosti i vyloučení

Jak jsme chtěli bydlet

Michal Kohout

FAKULTA
ARCHITEKTURY
ČVUT V PRAZE

BYTOVÁ POLITIKA ČESKOSLOVENSKA 1918 — 1938

GALERIE
JAROSLAVA
FRAGNERA
18/10 -
18/11
2018

KONFERENCE 18. 7. 2018

MMR, AKADEMIE VEŘEJNÉHO INVESTOVÁNÍ